VERMLÄNDSKA LÅTAR SAMLADE

AF

· NILS KEYLAND ·

OCH

ARRANGERADE

FÖR

PIANO

(ELLER VIOLIN)

AF

· C·W·RENDAHL ·

PRIS 1 KR. 50 ÖRE.

STOCKHOLM
ABR. LUNDQUISTS KONGL. HOF-MUSIKHANDEL
GEORG ABRSON LUNDQUISTS FÖRLAG.
Malmtorgsgatan Nº 8 och Stureplan Nº 2.

Göteborg, Alb. Lindstrand. Wilh. Löfgren.
Carlstad, Hjalmar Petersson & Cie
Jönköping, Nordströmska Bokhandeln.
Christiania, C. Warmuth. Brödrene Hals' Musikhandel.
Helsingfors, Axel. Lindgren. (Firma: Beuermanns Musikhandel.)

C.G. Röder's lith. Etabl. Leipzig.

FÖRORD.

Dessa melodier hafva blifvit samlade under mina forskningsresor i Vermland, företrädesvis inom finnskogens område. Emedan jag anser, att folkets *musik* representerar en viktig sida af dess kultur, har jag varit mån om att taga vara på, hvad som däraf kommit i min väg. Då melodierna nu framträda inför offentligheten under benämningen *Vermländska låtar*, vill jag därmed ej lämna någon garanti för att alla hafva Vermland till sin ursprungliga hemort, ty uppgifterna angående deras härkomst variera, likasom melodierna själfda, ganska mycket. Hvad jag ansett mig kunna meddela därom, återfinnes härnedan under rubriken *anmärkningar*. Vid sättningen för piano har direktör Rendahl valt sådan tonhöjd för melodierna, att de med lätthet kunna spelas äfven på violin. Beteckningen för legato och staccato är utförd med hänsyn till sistnämnda instrument.

Om försöket röner ett gynnsamt mottagande från allmänhetens sida, kommer utgifvandet att fortsättas.

Nils Keyland.
Fil. Kand.

ANMÄRKNINGAR.

Enligt en gammal folktro, som ännu är rådande mångenstädes, skulle i förra tider den, som önskade blifva en skicklig spelman, gå till en fot- eller skvaltkvarn tre torsdagskvällar å rad för att där sitta och lyssna uppmärksamt. Den tredje torsdagsnatten vid spöktimmen skulle han då få höra dessa underbara toner, som skulle göra honom till mästare och åt hans konst förläna den trollmakt och tjusningskraft, som lär vara egen för alla dem, som lärt sig spela af forsgubben eller strömkarlen. Så berättas det t. ex. om Stamper-Lars i Gunnarskog och Lommians-Per i Gräsmark, hvilka på detta sätt lärt sig spela, att de fingo strängarna att ljuda, hvad de än satte dem på, och att ingen, som hörde dem, kunde låta bli att dansa. Det lilla kvarnhuset i skogens tysta djup var således den tidens musik-konservatorium och potentaten under hjulet den professor, som mot obetydliga offer, kastade i strömmen, uppehöll musikens sköna konst bland folket.

VISOR.

No. 1. Denna variant, som lär härstamma från bergslagen, är sjungen af Inga Maria Nilsdotter i Bjurbäcken, Mangskog. Den har flera verser, af hvilka följande må meddelas:

De två de voro hvita, hvita, hvita;
de voro hvarandra lika, hurra, etc.

De två de voro röda, röda, röda;
de tjente hvarandras föda, hurra, etc.

Den femte den var appelgrå, appelgrå, appelgrå;
den Staffan skulle rida på, hurra, etc.

No. 2. Efter Handlanden Jonas Olson Arvika. Rörande innehållet af texten har en annan person lemnat följande förklaring: Ramfrid är en vallpiga och Räfven (smeknamn på hennes käraste) står på lur för att träffa henne i skogen. Nils Hôling, en afundsjuk rival, söker förhindra deras möte genom argan list, hvilket förmodligen skall betecknas genom uttrycket "ormen heter slängaveppa, tuller om tapp". Han misslyckas emellertid, emedan Ramfrid på en omväg lockar Räfven med sig in i ett busksnår. Men "Rômpen slapp", heter det, ty Rômpen (svansen, snyltgästen), d. v. s. Nils Hôling, blef lurad.

No. 3. Efter Jonas Olson, Arvika. Någon text har tyvärr ej kunnat anträffas.

No. 4. Efter Jonas Olson, Arvika. "Ma-a" eller "mu-u" är naturligtvis kons svar på lockandet.

No. 5. Efter Jonas Olson, Arvika. Gnolas, då man vrider vidjor till halsband åt kreaturen. Denna likasom den föregående visan härstammar från Dalsland.

Abr. L. 3373.

VALSER.

No. 1. Spelad af Magnus Nilsson, Fallet, Gräsmark. Uppgifves vara komponerad af Lommians-Per i Gräsmark, hvilket väl emellertid är osäkert, alldenstund den har en mycket vidsträckt utbredning. Har varit mycket populär i finnskogen.

Finnen Lommians-Per i Gräsmark, sannolikt den mest beryktade violinisten i Vermland på sin tid och en i musikaliskt afseende fenomenalt begåfvad person, som lefde endast för sin musik, dog fattig och utarmad i början af 1880 — talet. Ständigt ströfvade han omkring med sitt instrument, ofta ända uppåt Norrland, där han understundom kunde på en enda kväll förtjena 200 à 300 kronor, dem han nästan lika fort slösade, skänkte eller rumlade bort. Han hade äfven en musikskola, uti hvilken många ännu lefvande vermländska spelmän fått sin utbildning.

No. 2. Visvals, som börjar med orden: "En gång var jag kär i en tärna." Numera ganska populär öfver hela Sverige.

No. 3. En omtyckt vals, som synnerligen väl lämpar sig för dragspel. Har många varianter.

No. 4, 5. Från Långserud i Vermland, efter Prestbols-Gustaf.

No. 6. Af denna vals finnes flera varianter.

RHEINLÄNDER.

No. 1. Denna spelas stundom såsom två skilda stycken, stundom sammansatt såsom här. Synnerligen omtyckt och mycket spelad i Gunnarskog och Mangskog.

No. 2. Uppteckнad efter Jan Nilsson från Elgtjärnsfalla i Eda socken.

No. 3. Spelad i Långnäs, Gräsmark. Denna vackra rheinländer synes vara en populär variant af ett tryckt musikstycke. Förtjenar dock i denna gestalt en plats här.

No. 4. Spelad af Jan Nilsson från Elgtjärnsfalla i Eda.

KÄRINGTRÄTA.

Vermländsk variant, uppteckнad efter Buska-Per, Gräsmark.

MAZURKOR.

No. 1, 2. Uppteckнade efter Daniel Magnusson, Mangskog. Spelas öfverallt i nordvestra Vermland.

POLKETTER.

No. 1. Efter Nils Bergström, Mangskog. Förekommer öfverallt i Vermland. Spelas äfven i andra provinser, stundom utan den sista reprisen.

No. 2. Spelad af Magnus Nilsson, Fallet, Gräsmark efter Lommians-Per.

No. 3. Från Gräsmark.

POLSKOR.

No. 1. En af Vermlands mest populära polskor, och därför ofta kallad Vermlandspolska.

No. 2. Från Skillingmark. Efter Jonas Olson, Arvika.

No. 3. Denna läsart, som något afviker från den förut i tryck förekommande, är af handlanden Jonas Olson i Arvika benäget meddelad efter kommissionslandtmätaren Kolthoff, hvilken anses vara polskans upphofsman.

No. 4. Af A. P. Thorén, Karlstad.

HALLING.

Af norrmannen Fr. Ursin enligt uppgift af Jonas Olson, Arvika, som godhetsfullt meddelat sättningen för violin. Spelas äfven i Vermland.

———— * ————

Abr. L. 3373.

VISOR.

1.

Staffansvisan. (Vermländsk variant.)

Moderato.

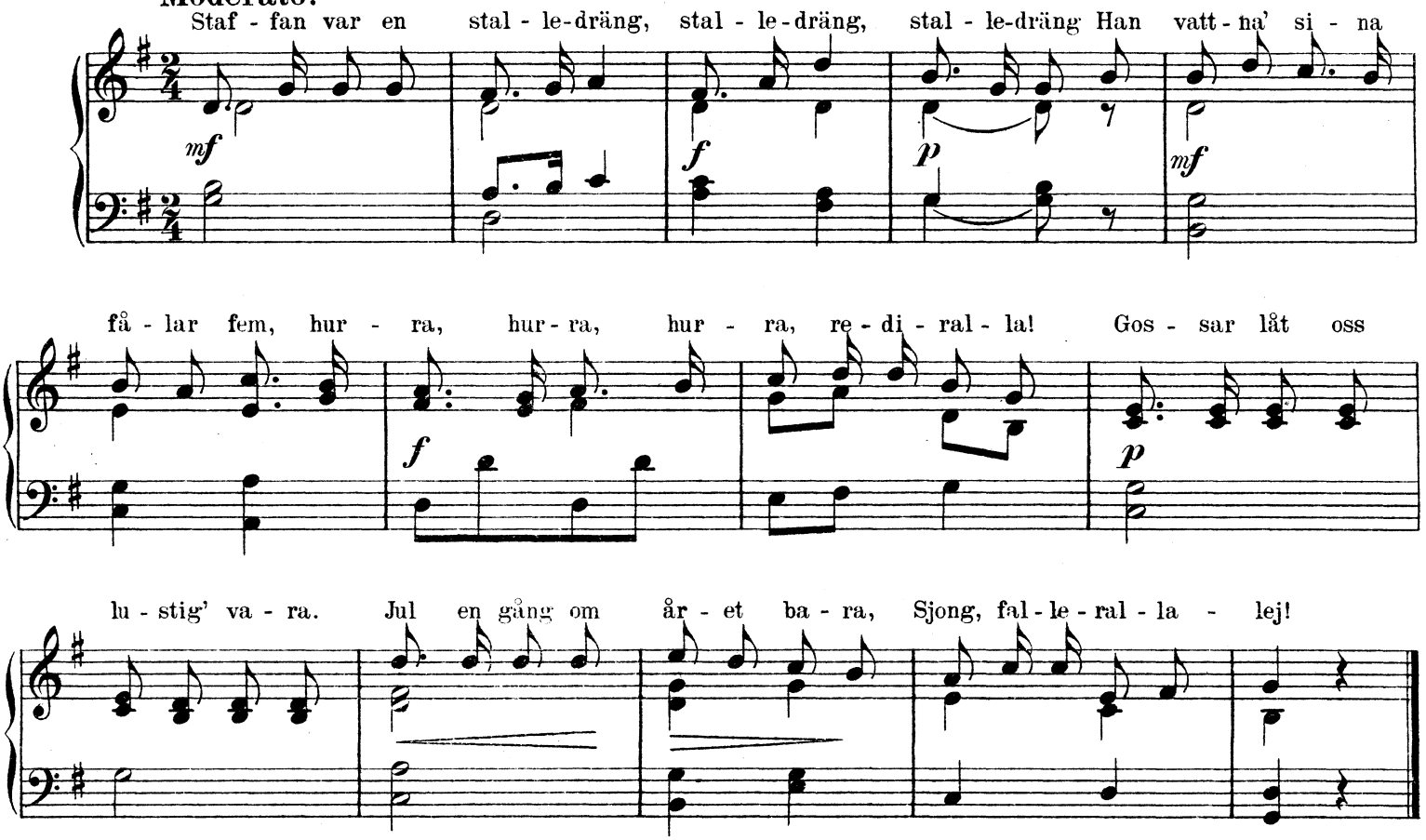

2.

Folkvisa från Nordmarken.

Andante.

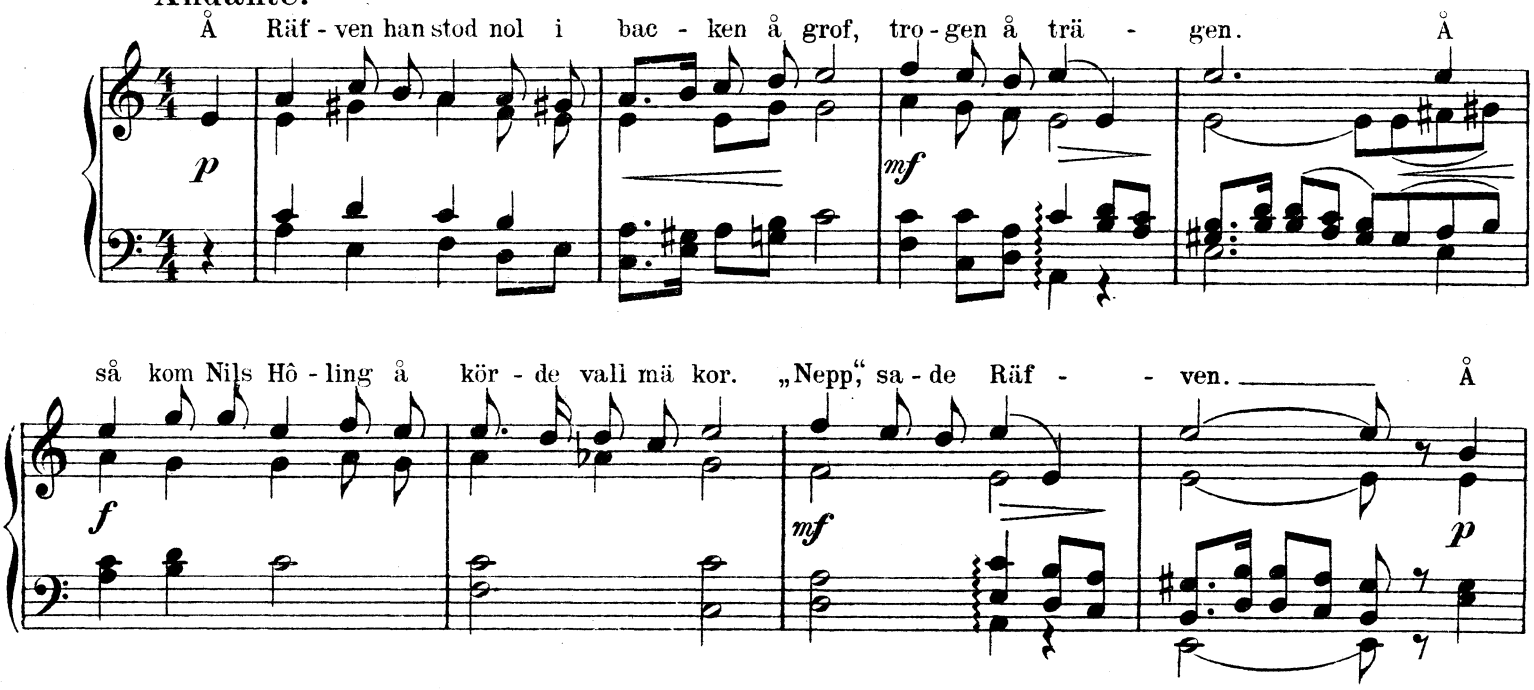

Abr. L. 3373

or - men het - te slän - ga-vep-pa, tul - ler om tapp. Å Jän - ta het - te Ram-frid, men Rôm - pen han slapp, ty

bon - dens dot - ter med ro - sen-rö - dan kind, hon lock - a - de Räf - ven i bus - ken in.

cresc. rit. f dim.

3.

Vallflickans visa.

Andante.

f p

Con moto.

fz p f p

Tempo I. Lento.

f rit. p fz

4.
Vall-lock.

Allegretto.

Ko syt-ta, ko syt-ta, ko syt-ta, ko syt-ta, mi ko! (Mu - u!) Ma - a! Hör på Kollros, mi

più lento *Tempo I.*

f *rit.* *fz* *mf*

snäl - la, ra - ra ko, å hör på Koll - ros, mi snäl - la, ra - ra ko, å hör på Koll - ros, mi ko!

pp *p* *molto rit.*

5.
Spännelvisan.

Largo.

Ja' gnor å ja' vrir, ja' gnor å ja' vrir

f *fz* *fz*

Andantino.

spänn-lar[1] å lång-bann[2] ja' som de a - re, spänn-lar å lång-bann te dju - ra.

p *cresc. e ritenuto*

Valser.
1.

1) Halsband af vidjor. 2) Tåg, med hvilka djuren bindas.

Abr. L. 3373

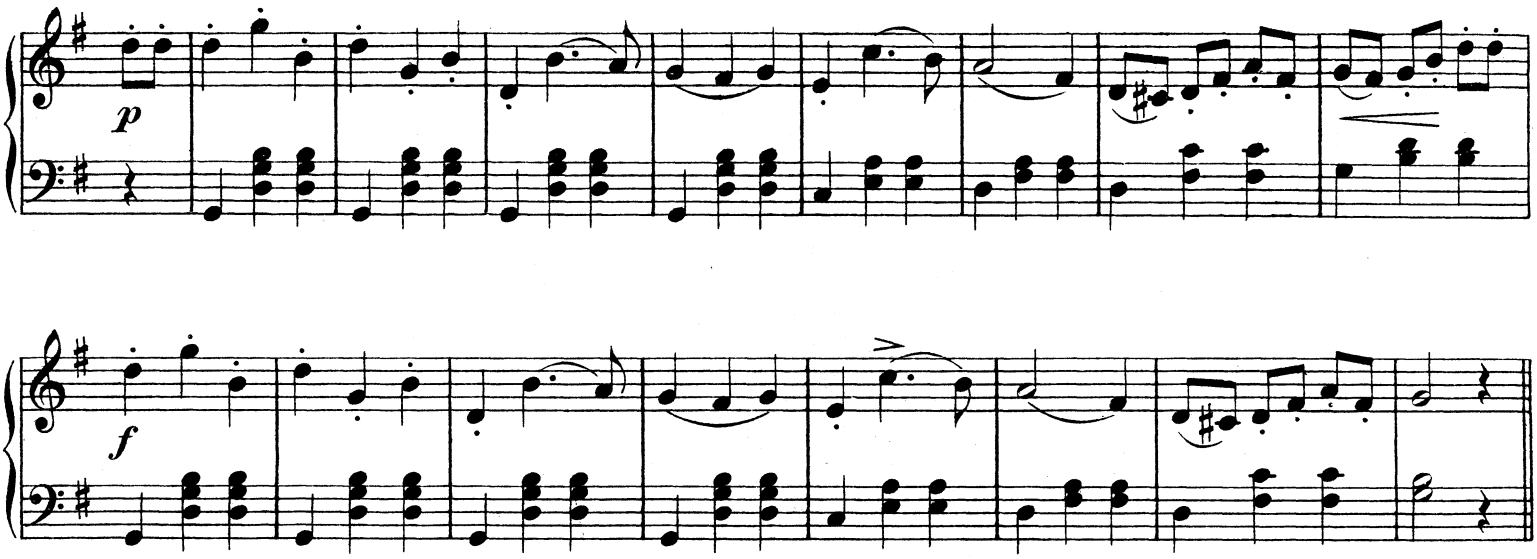

2.

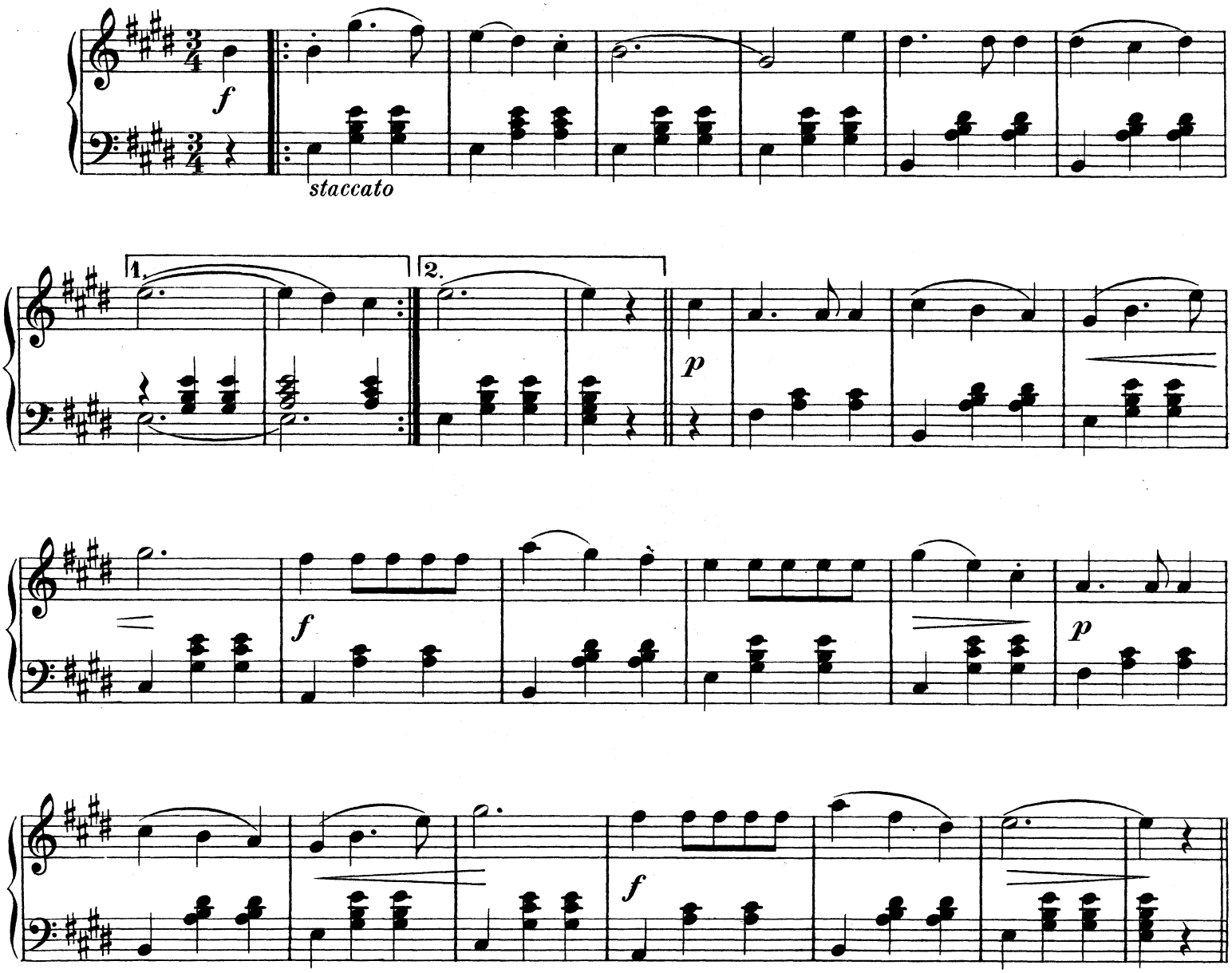

3.

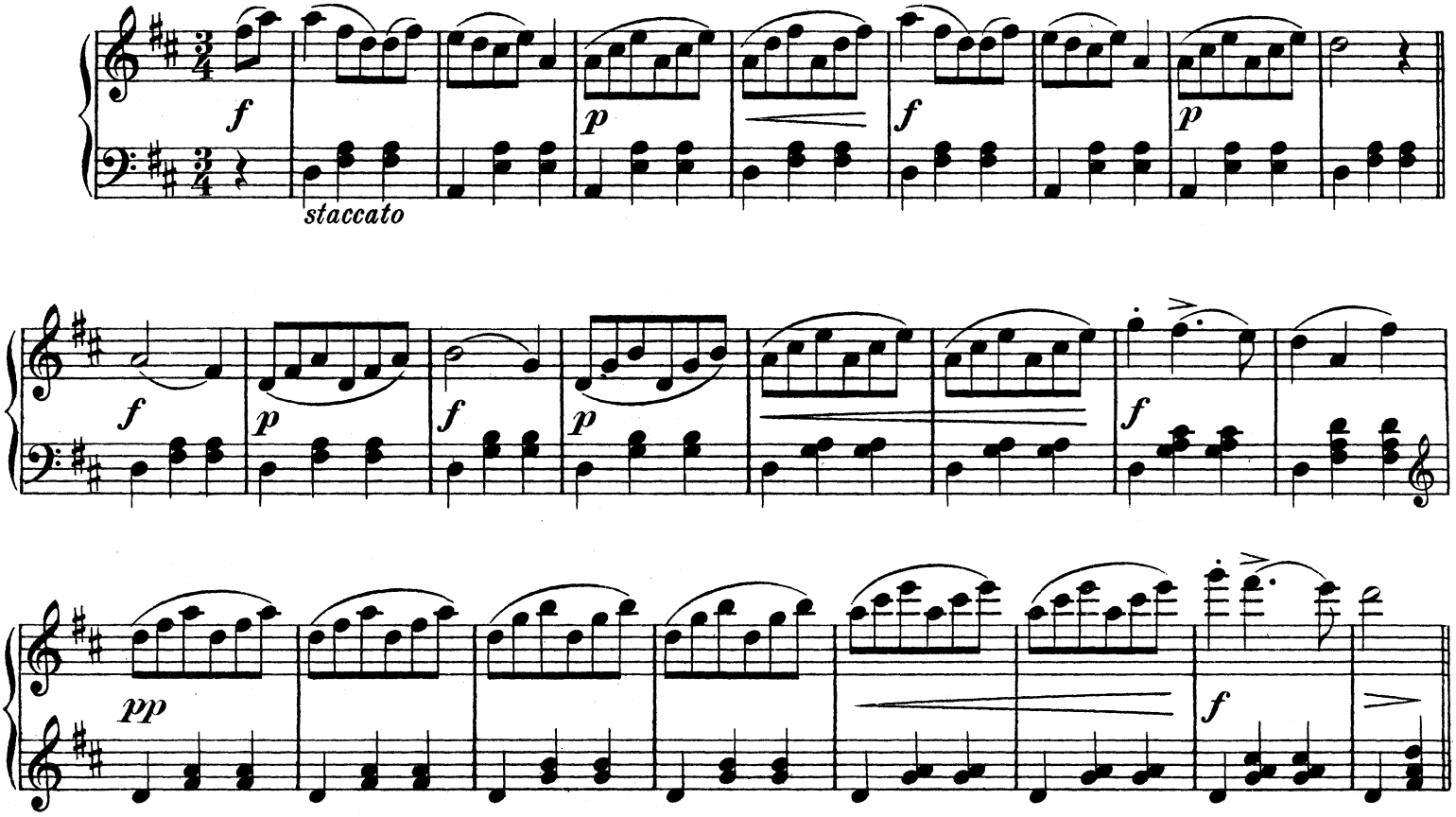

4.

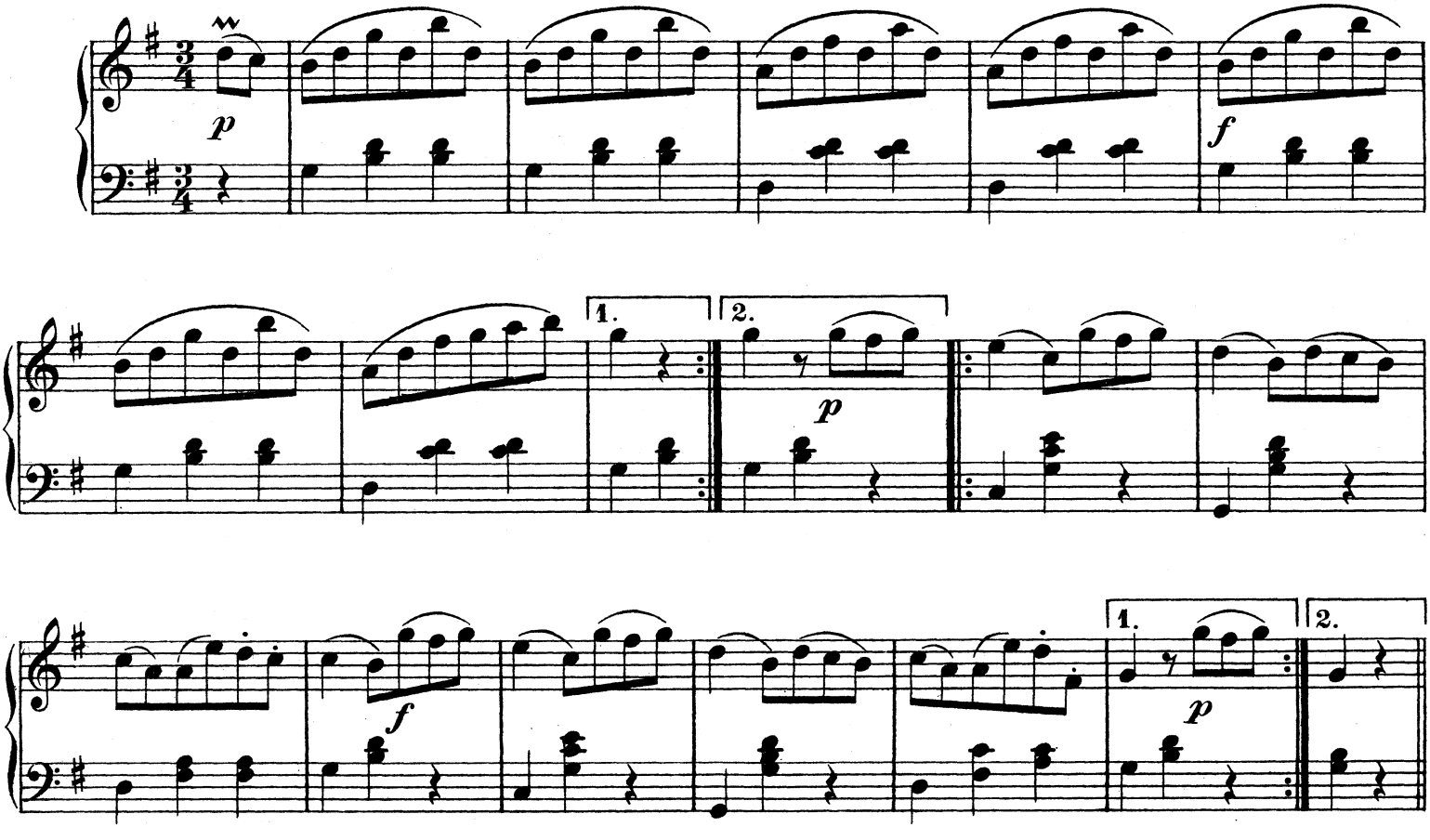

5.

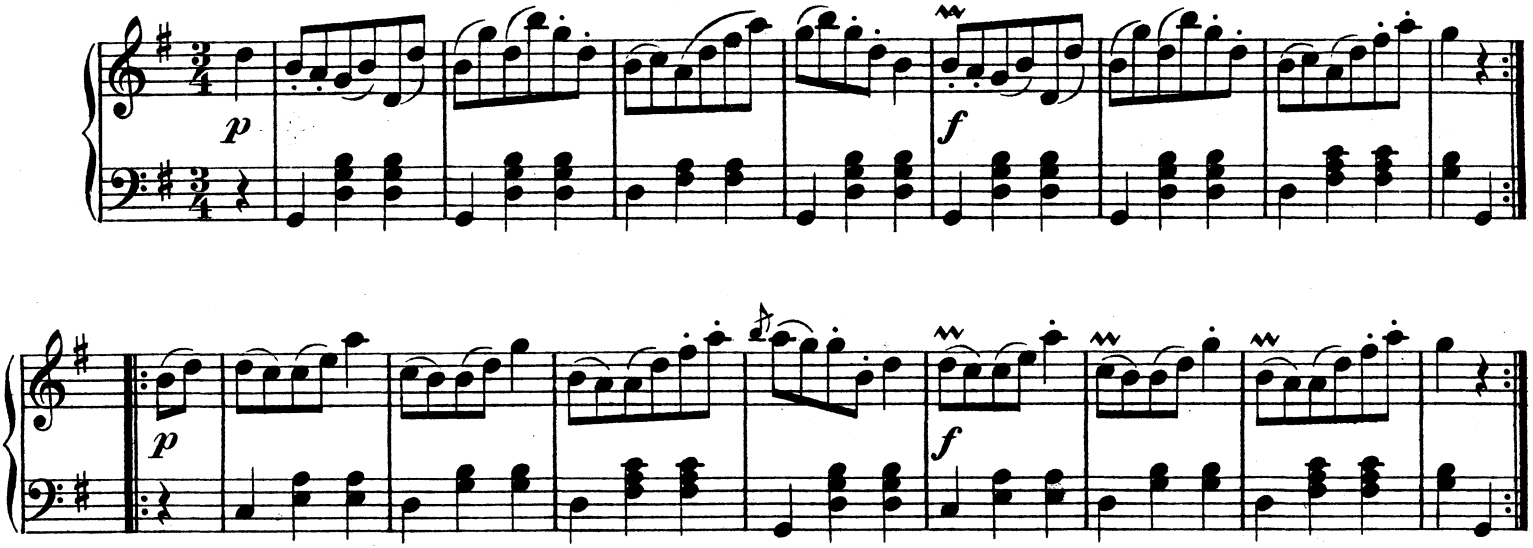

6.

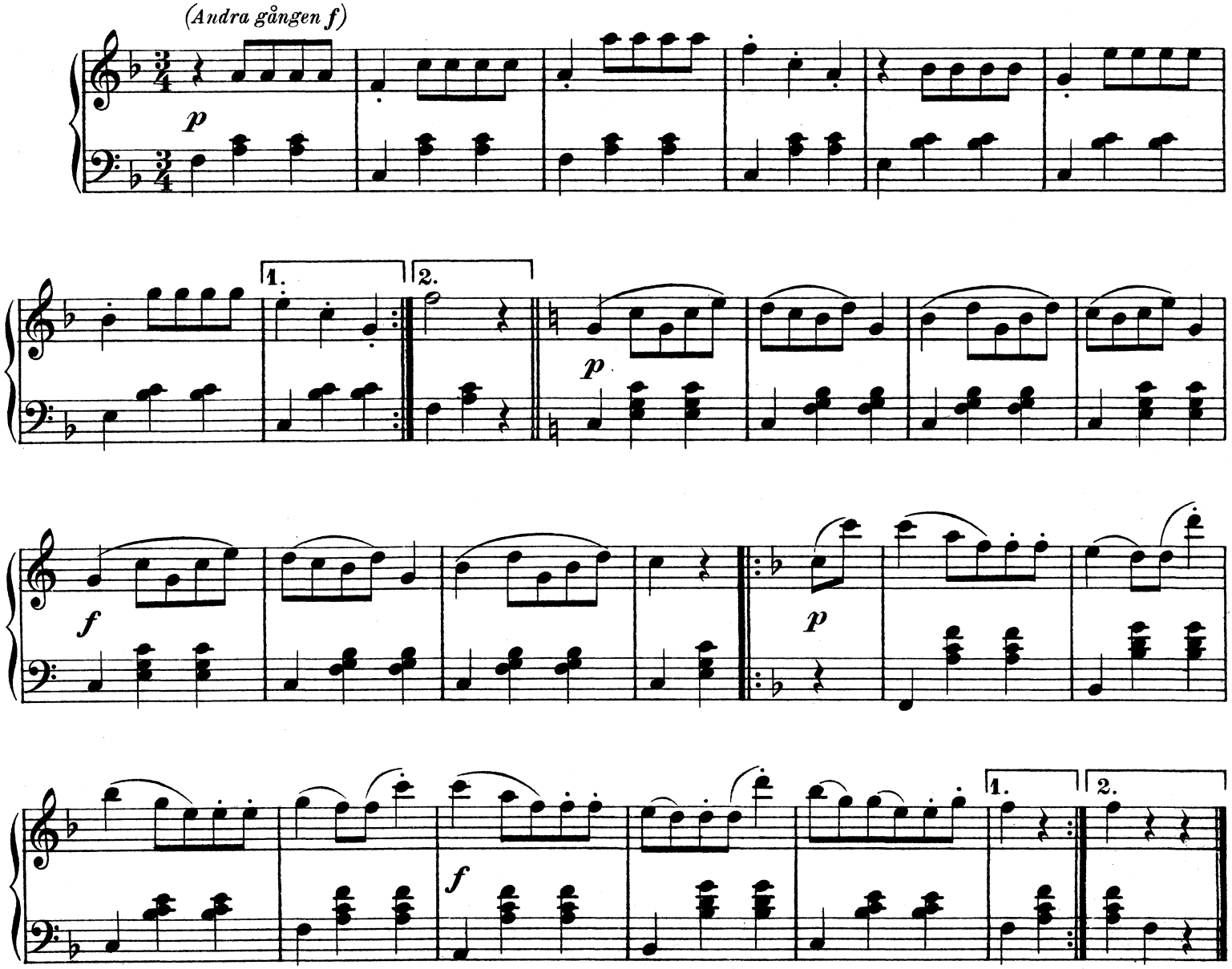

Rheinländer.

1.

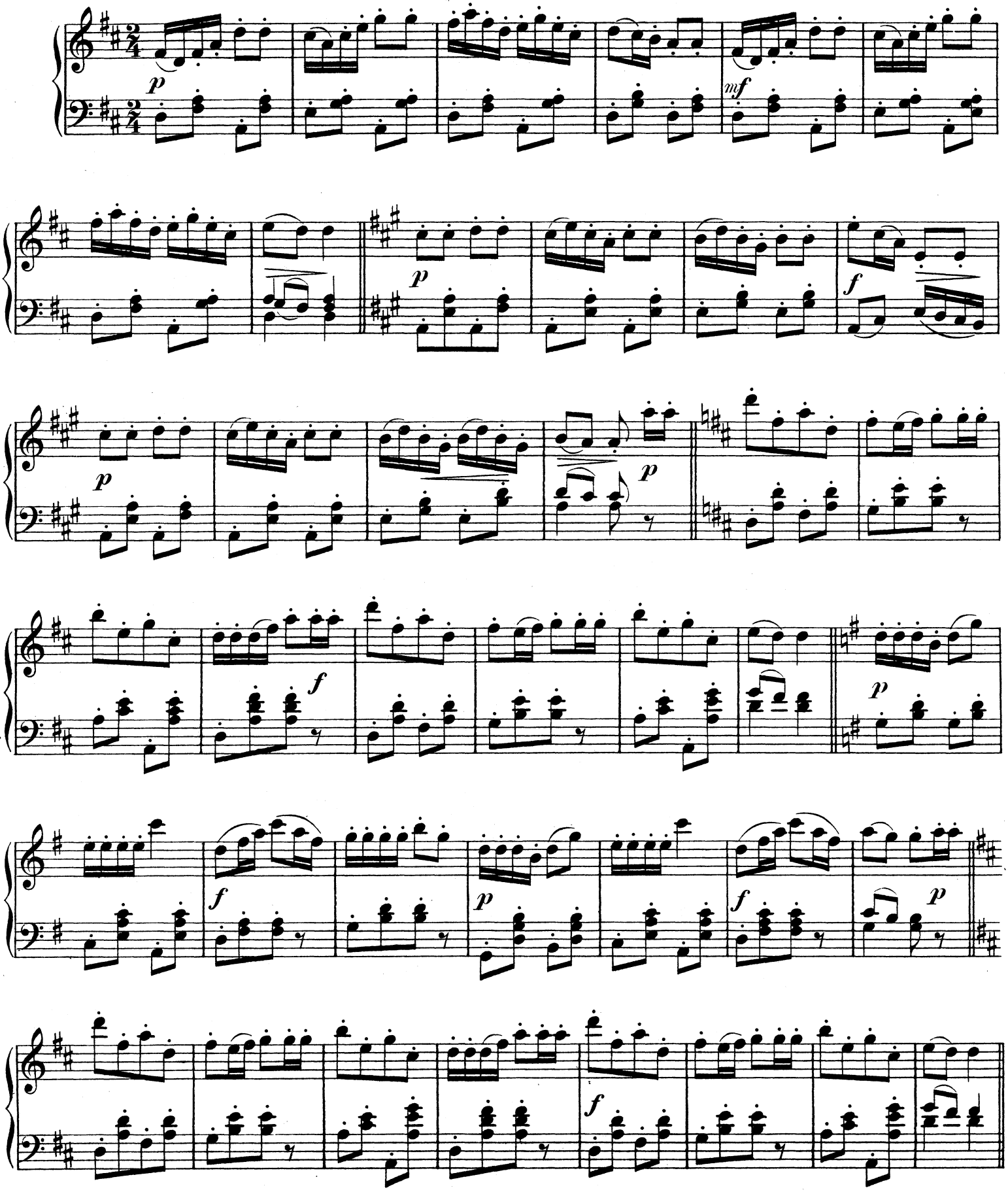

2.

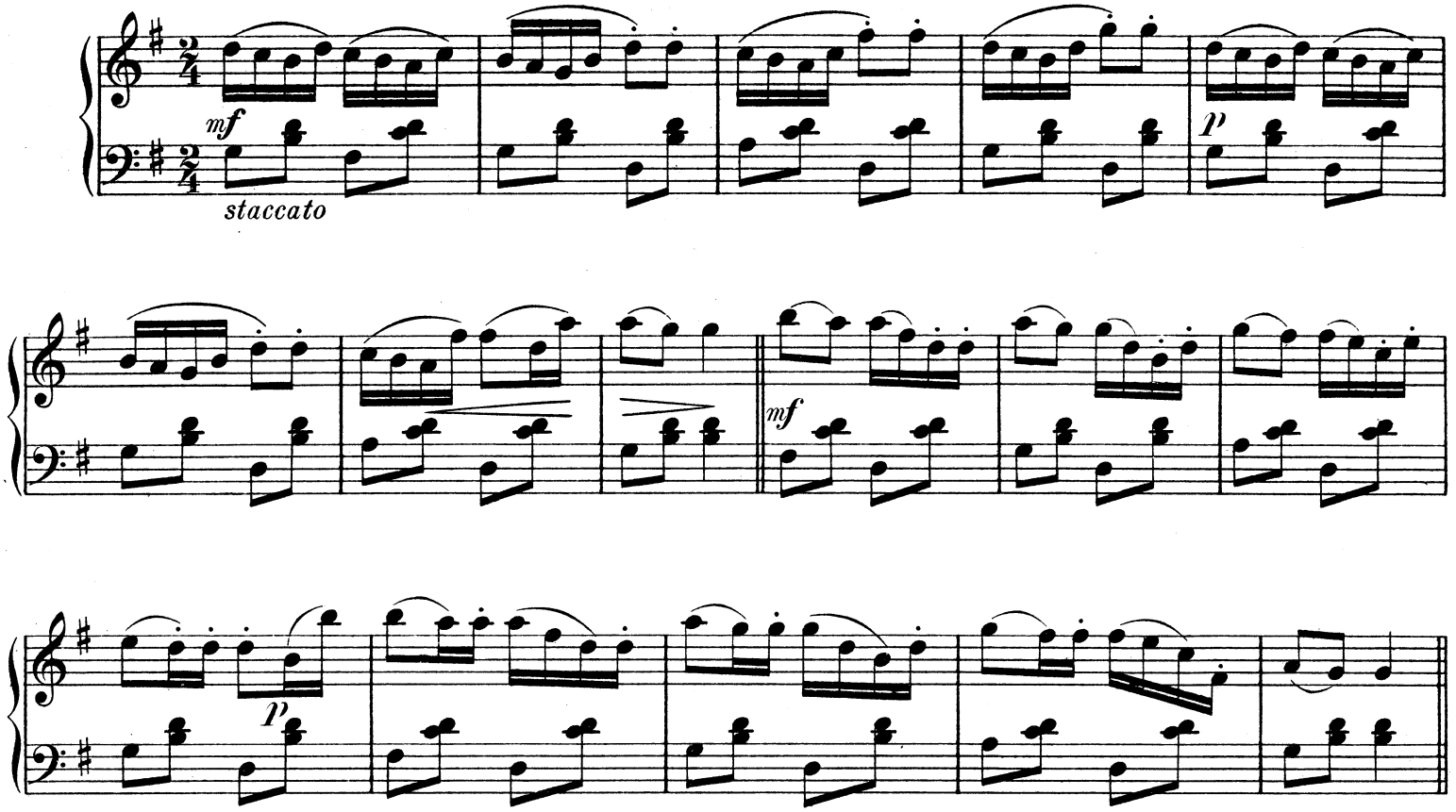

3.

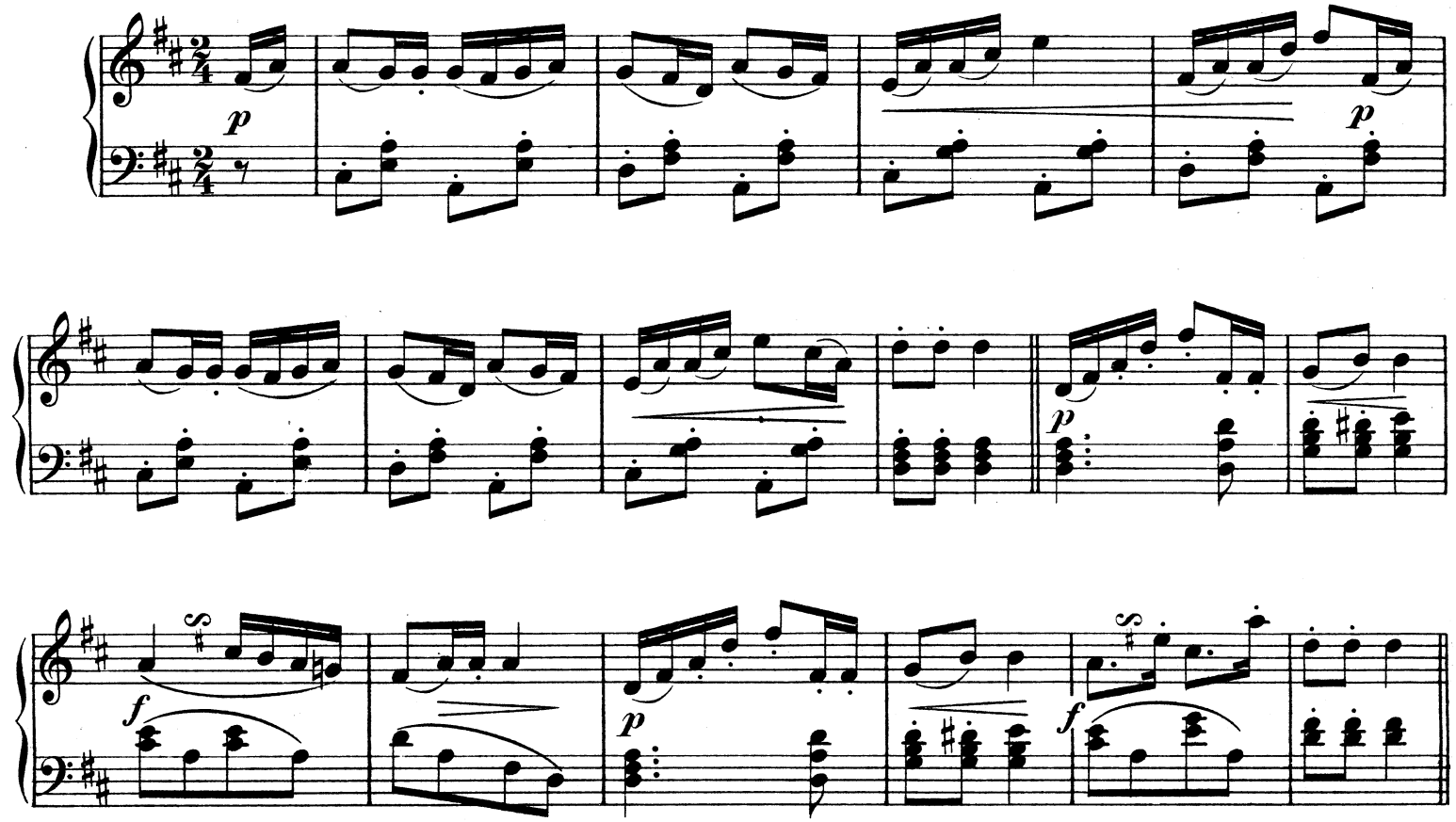

4.

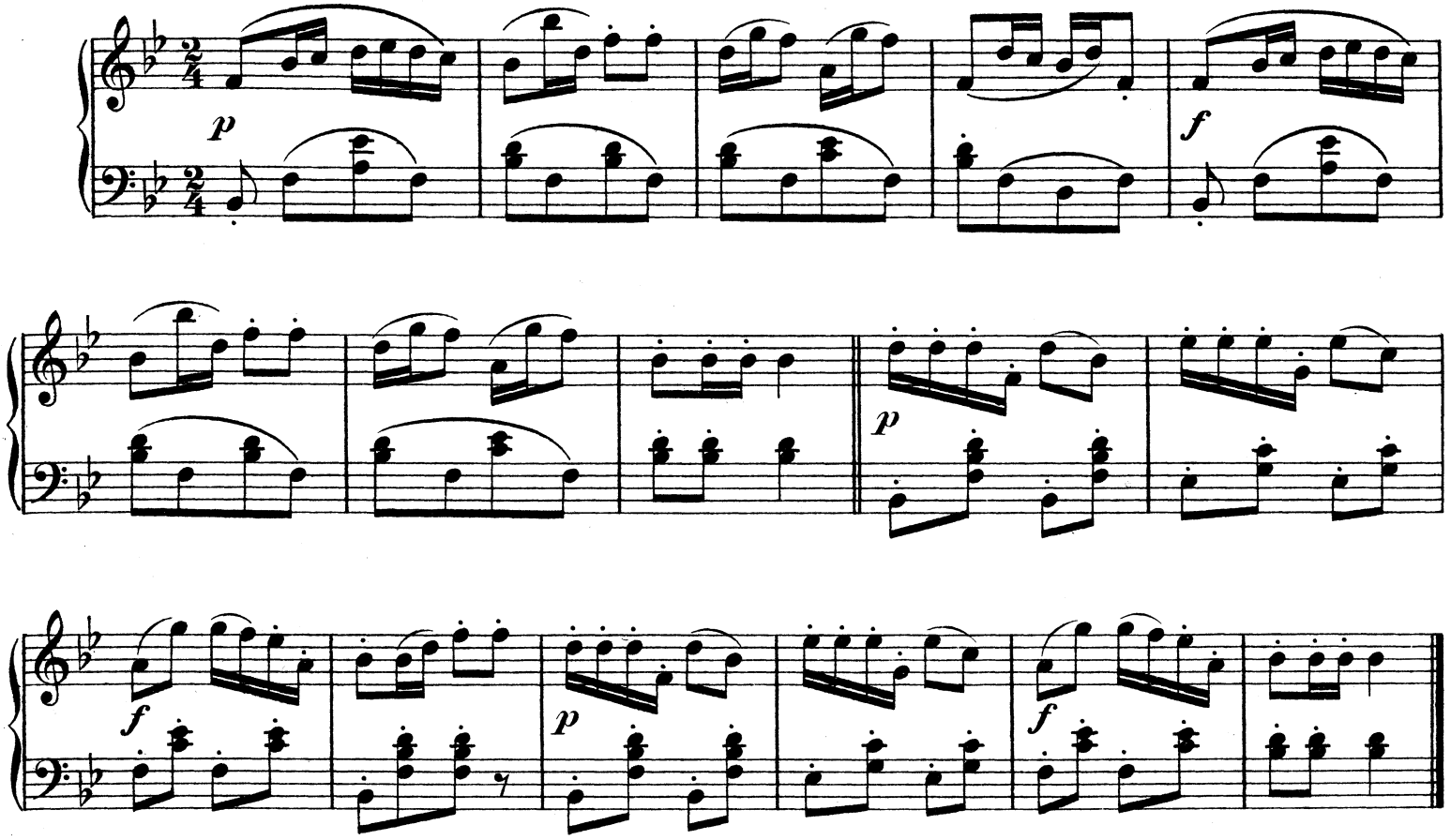

Käringträta.

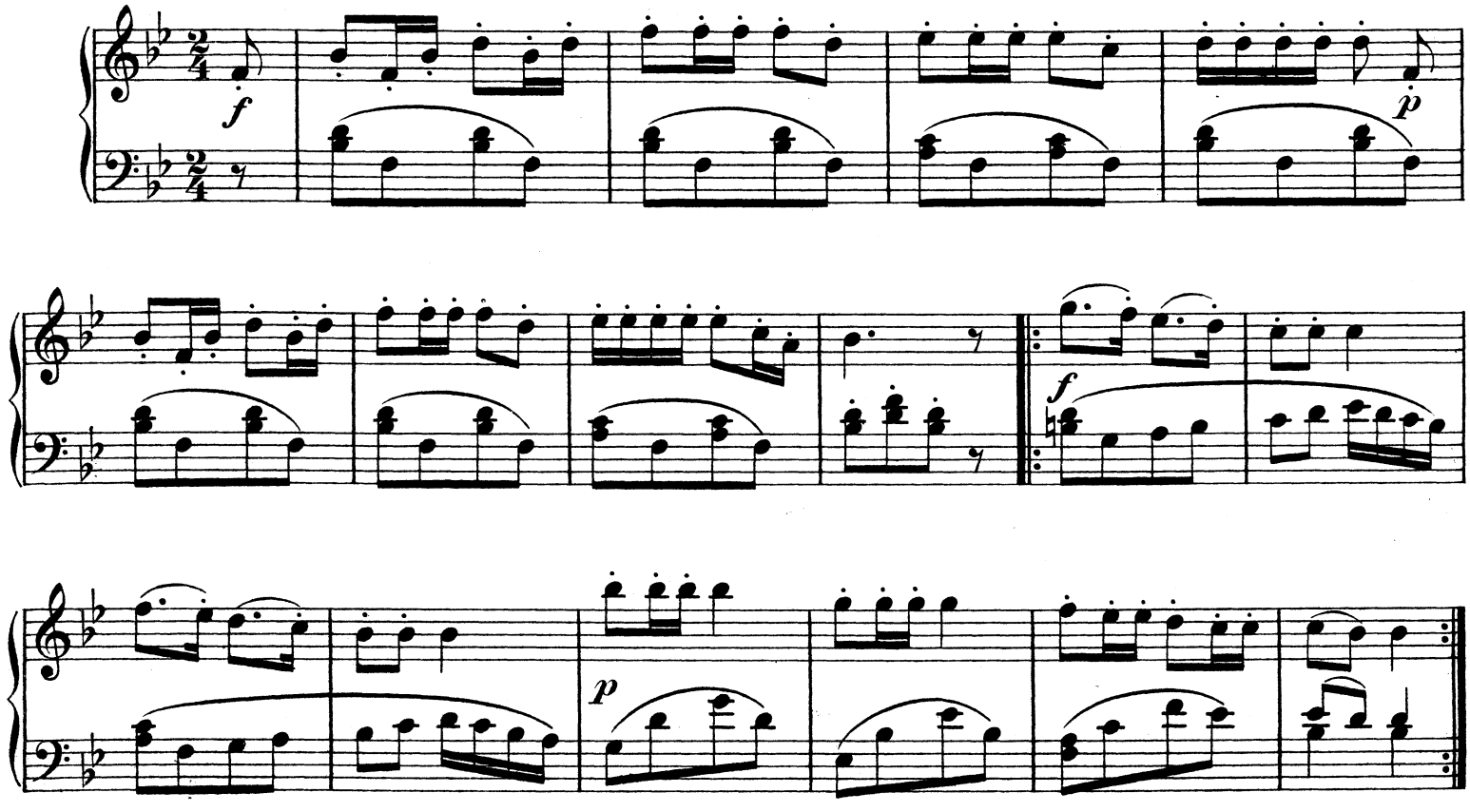

Mazurkor.

1.

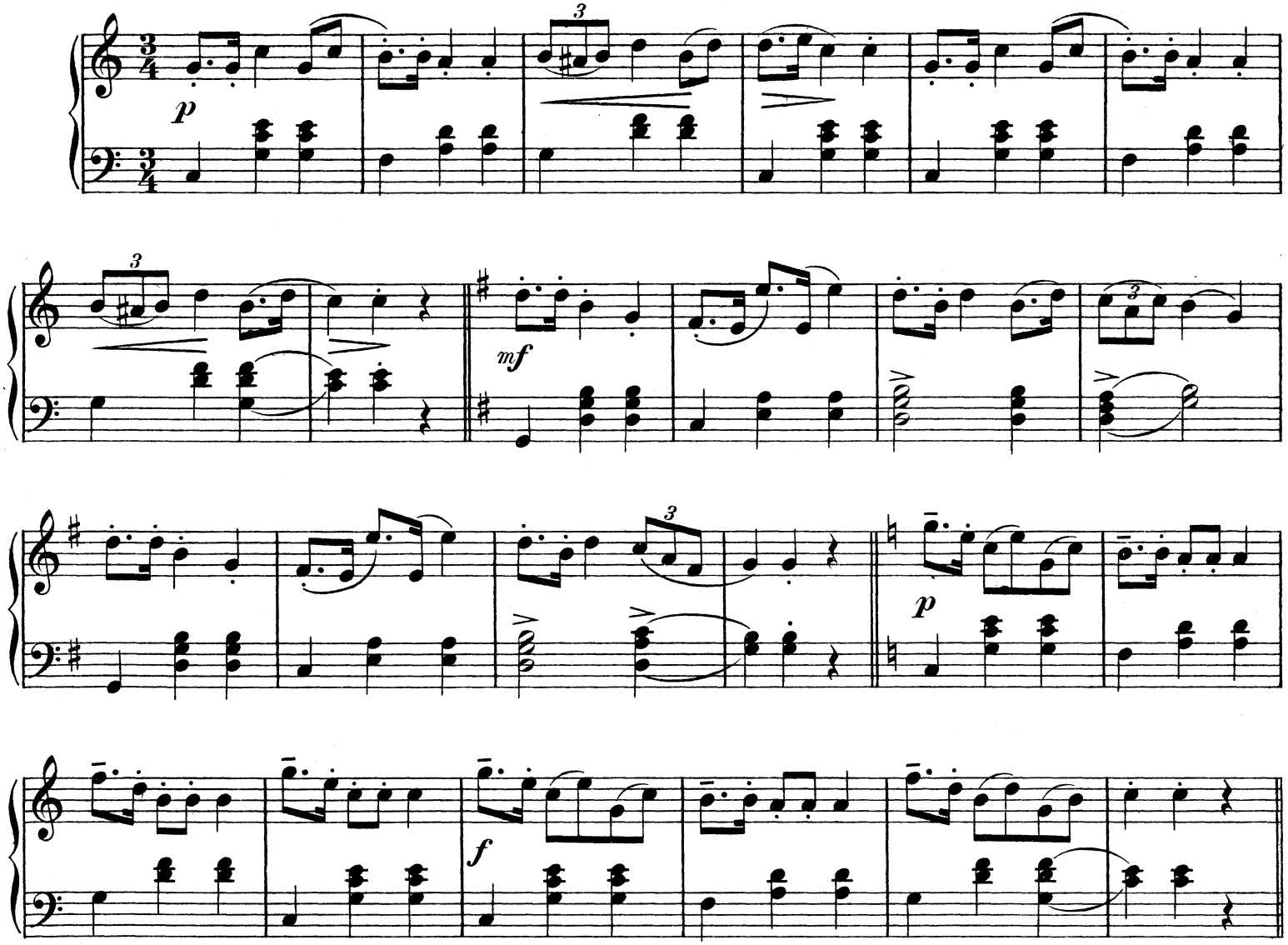

2.

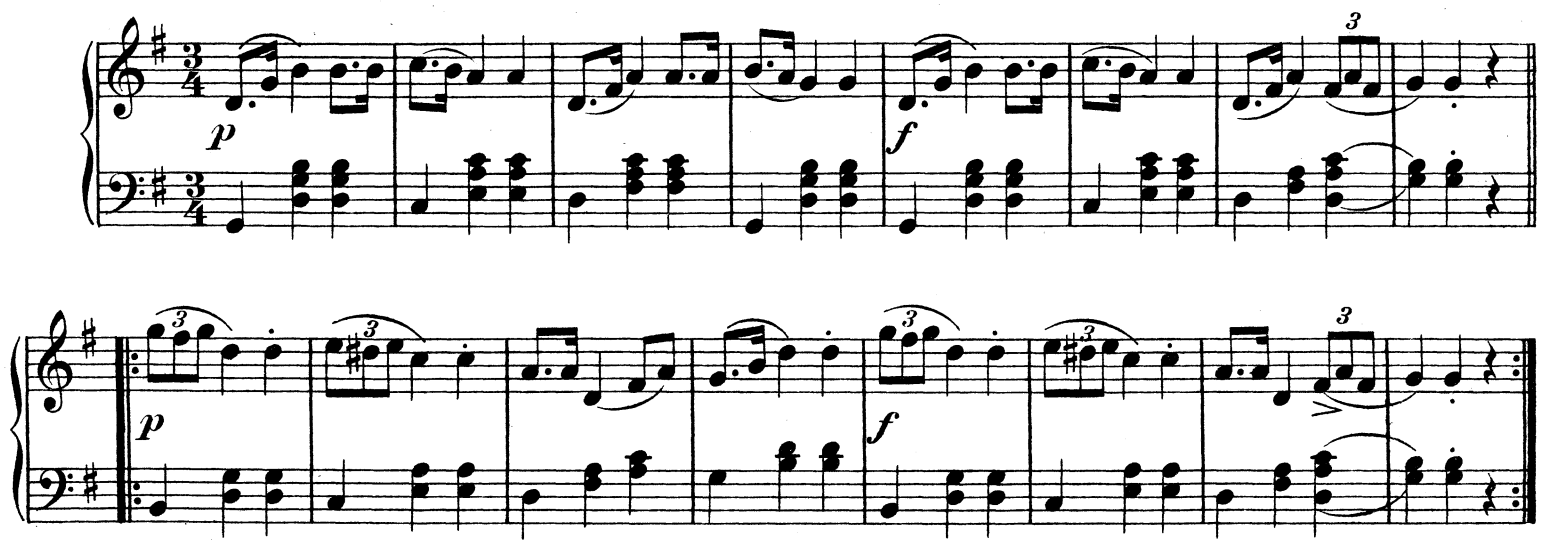

Polketter.

1.

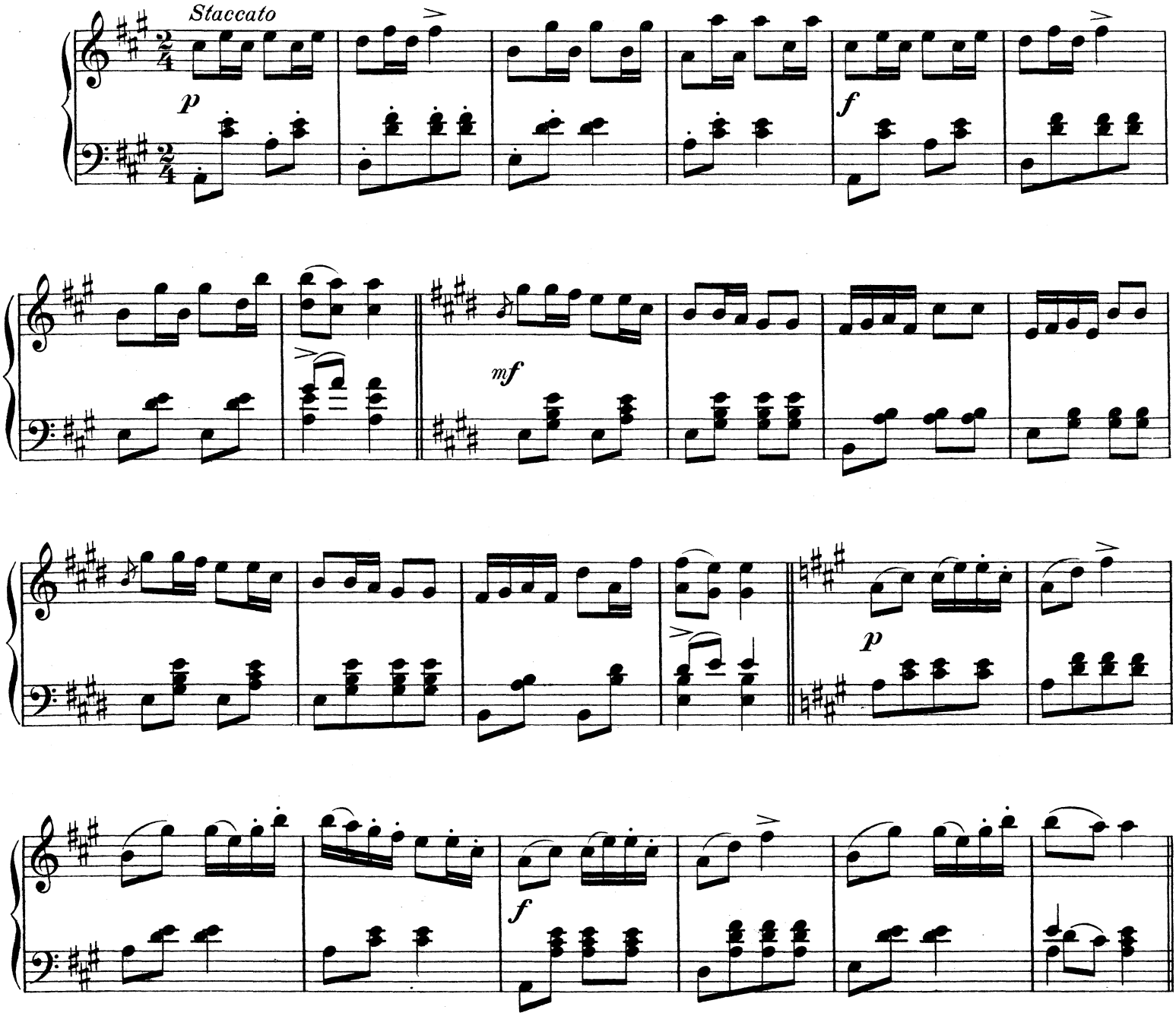

2.

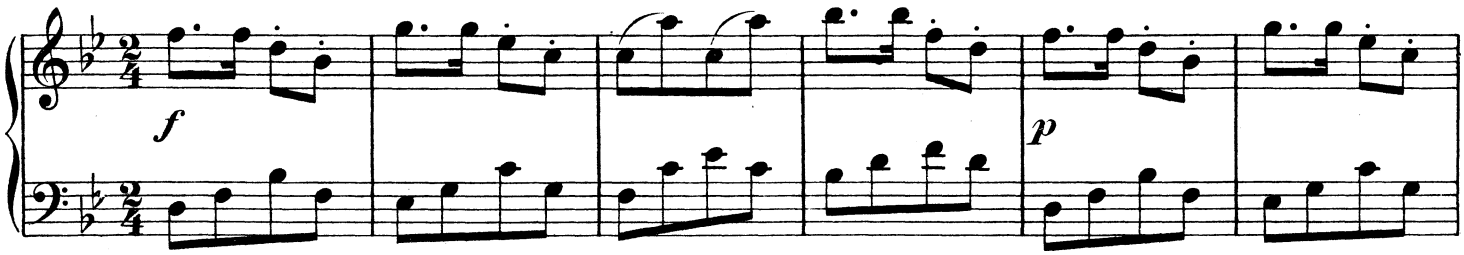

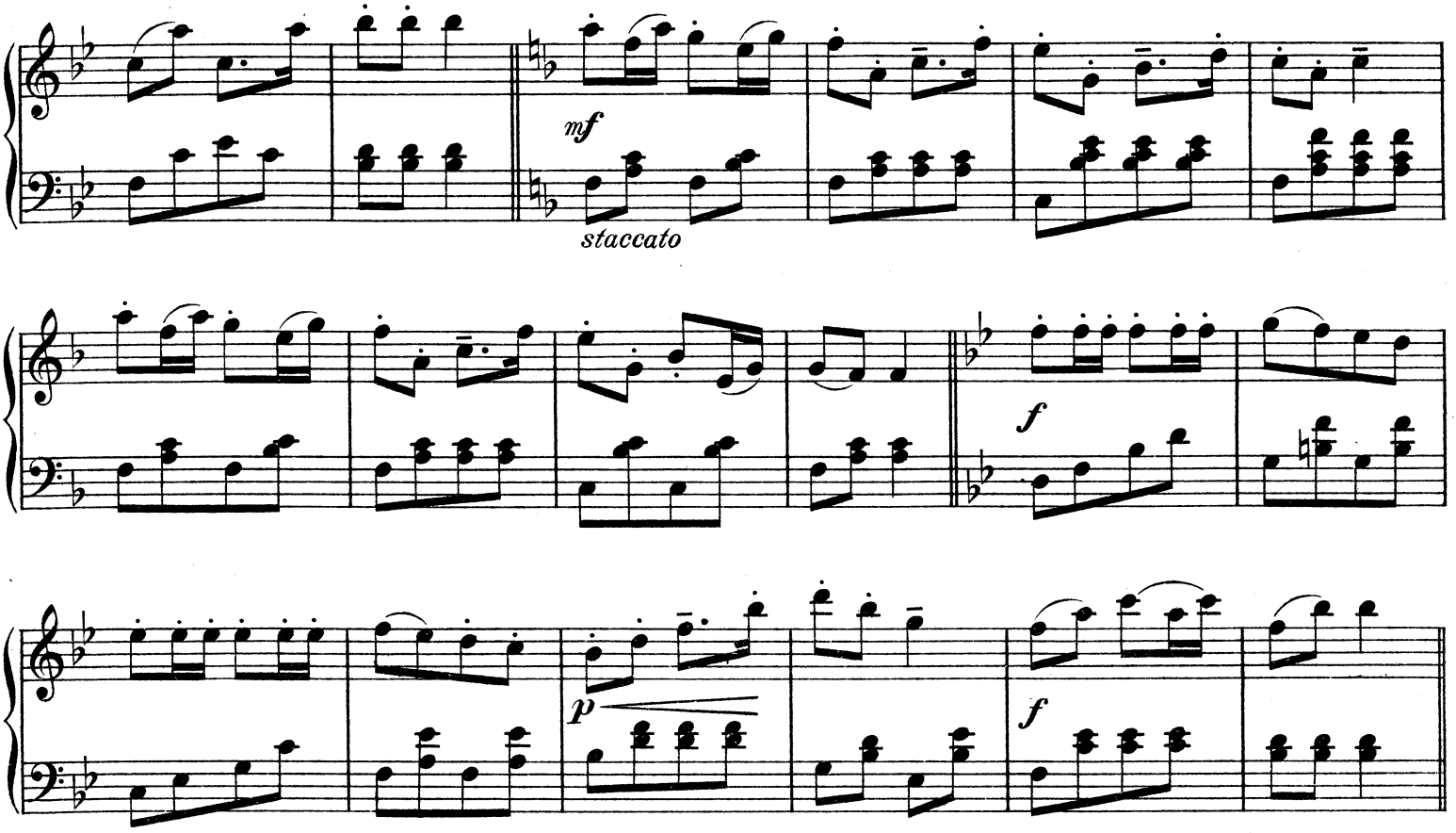

3.

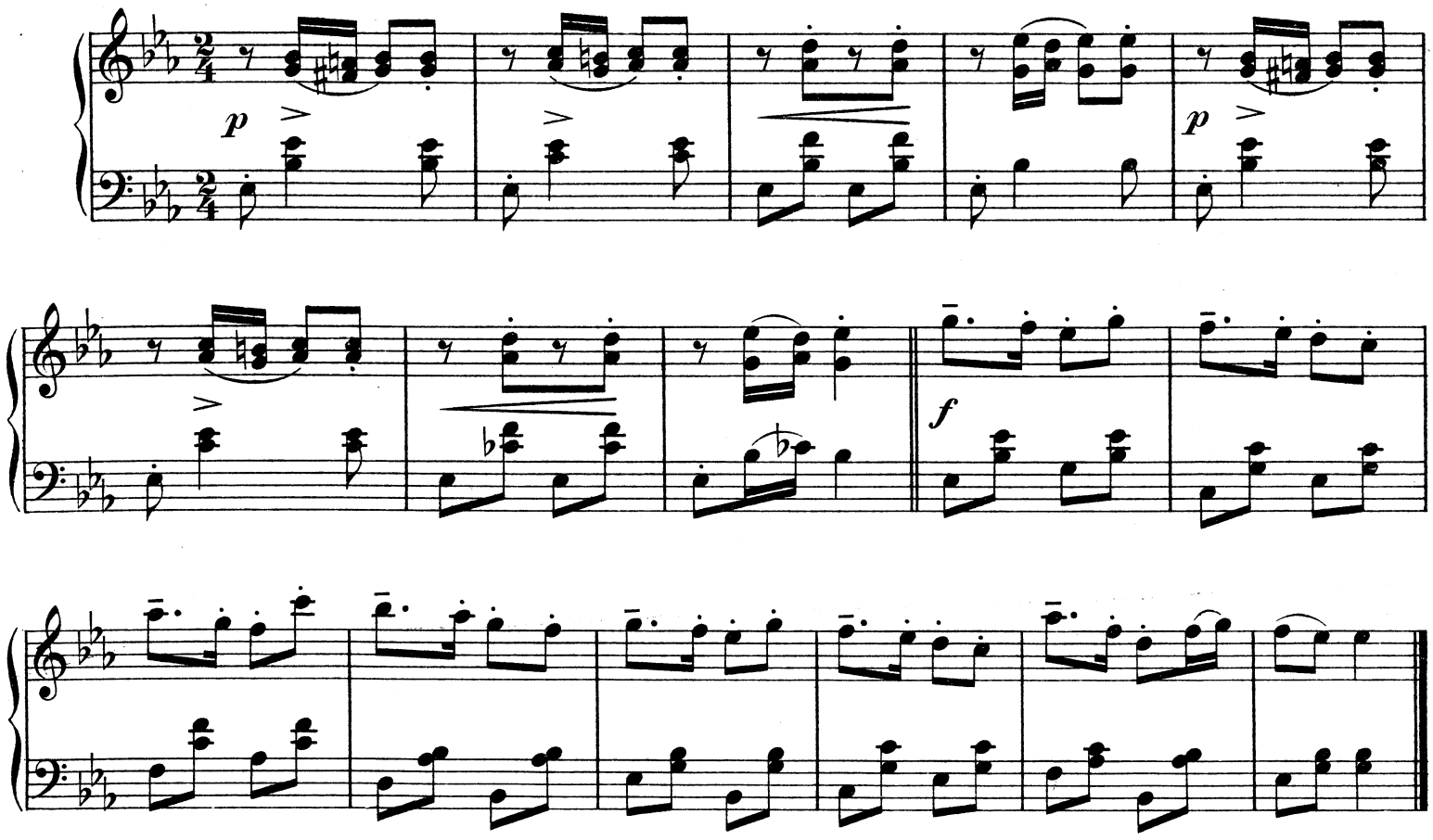

Polskor.

1.

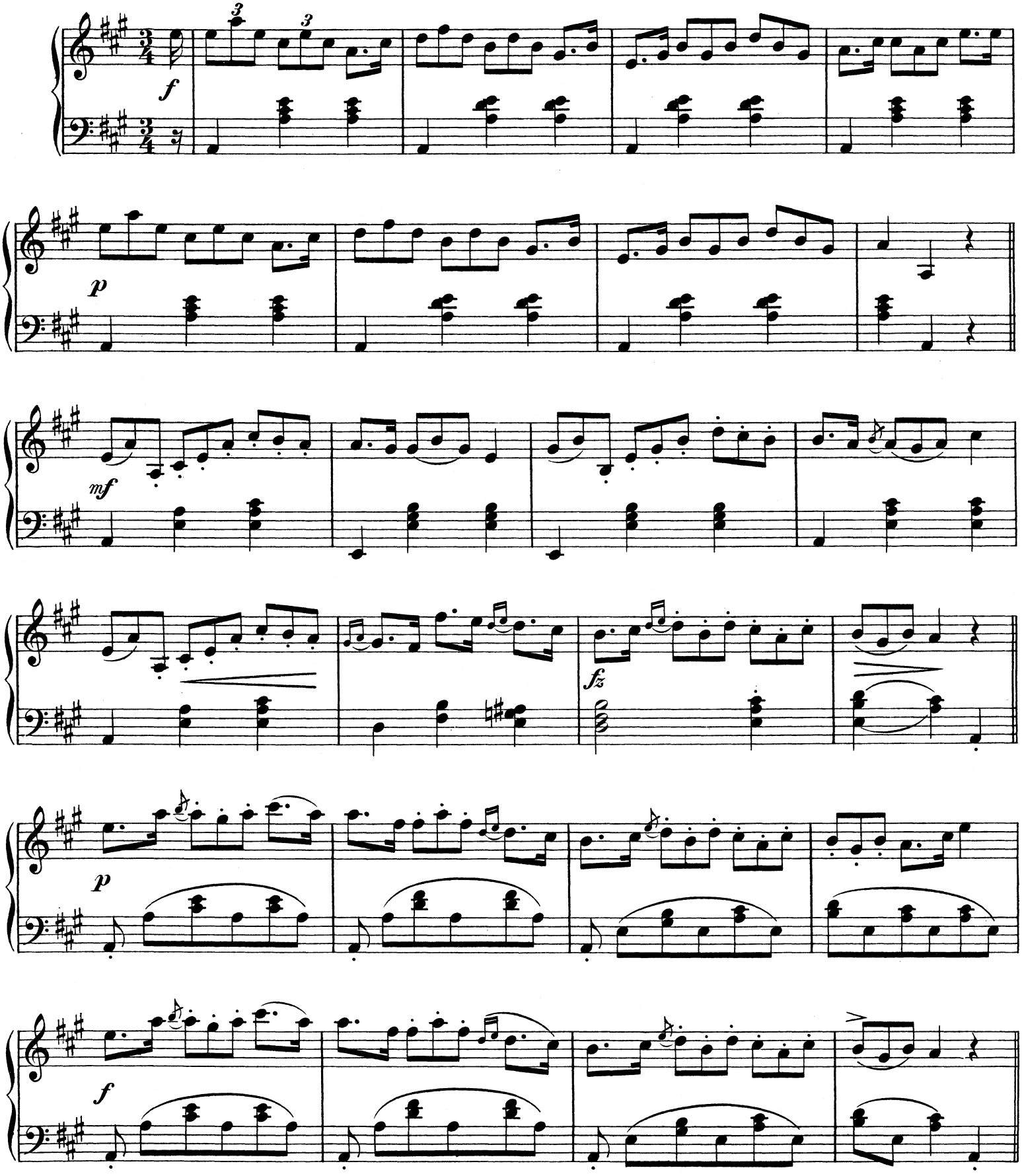

2.

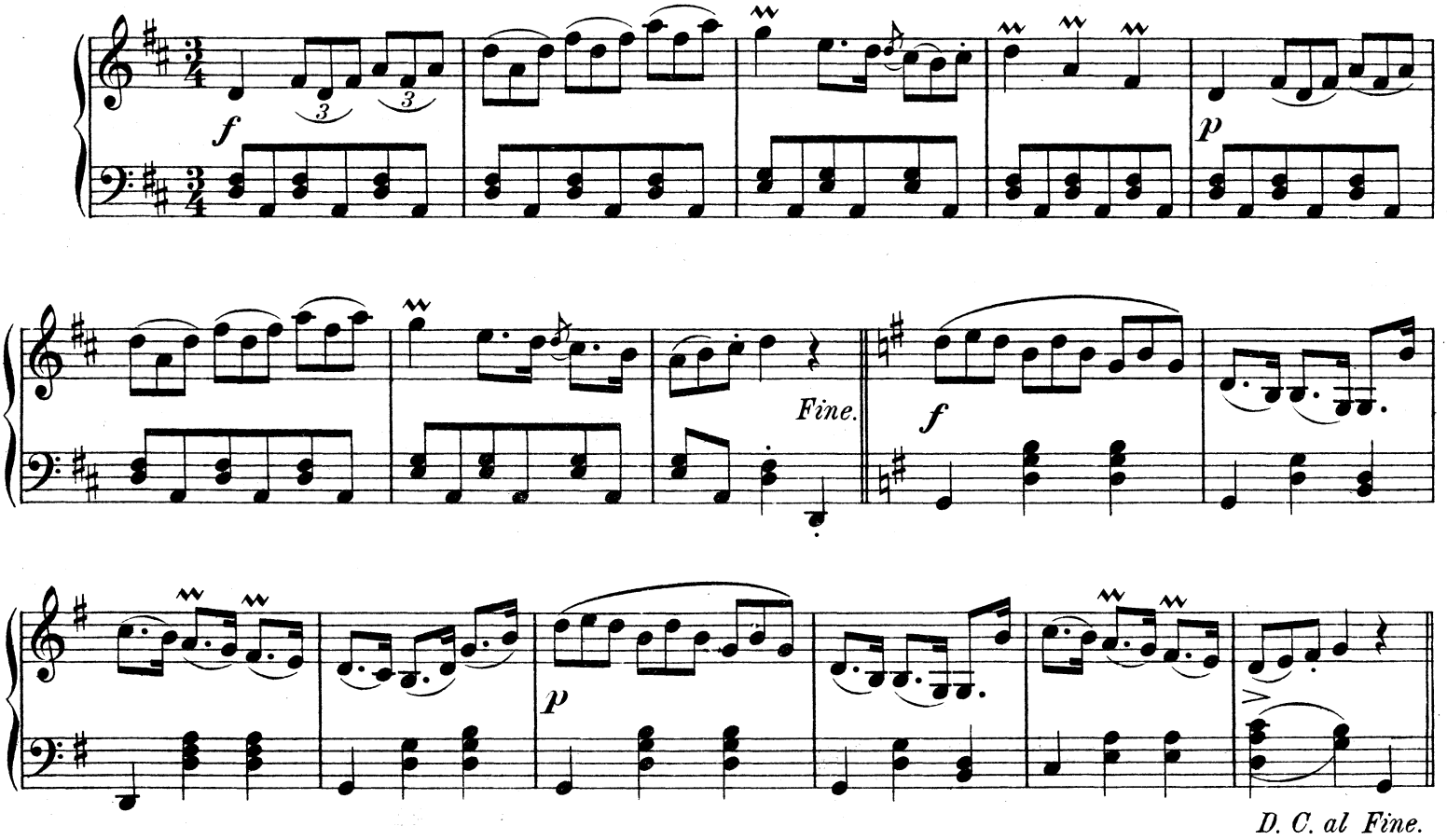

3.

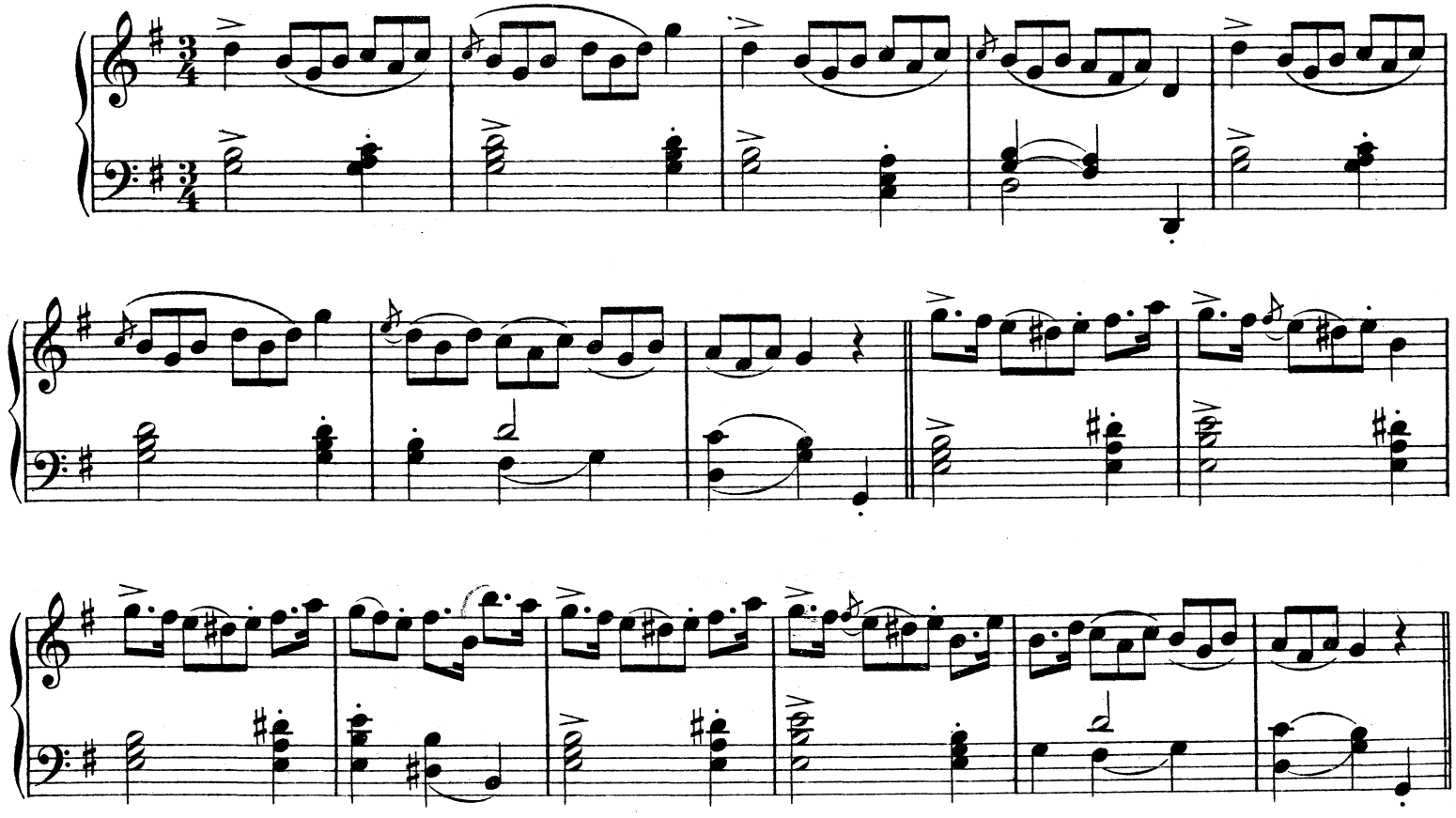

4.

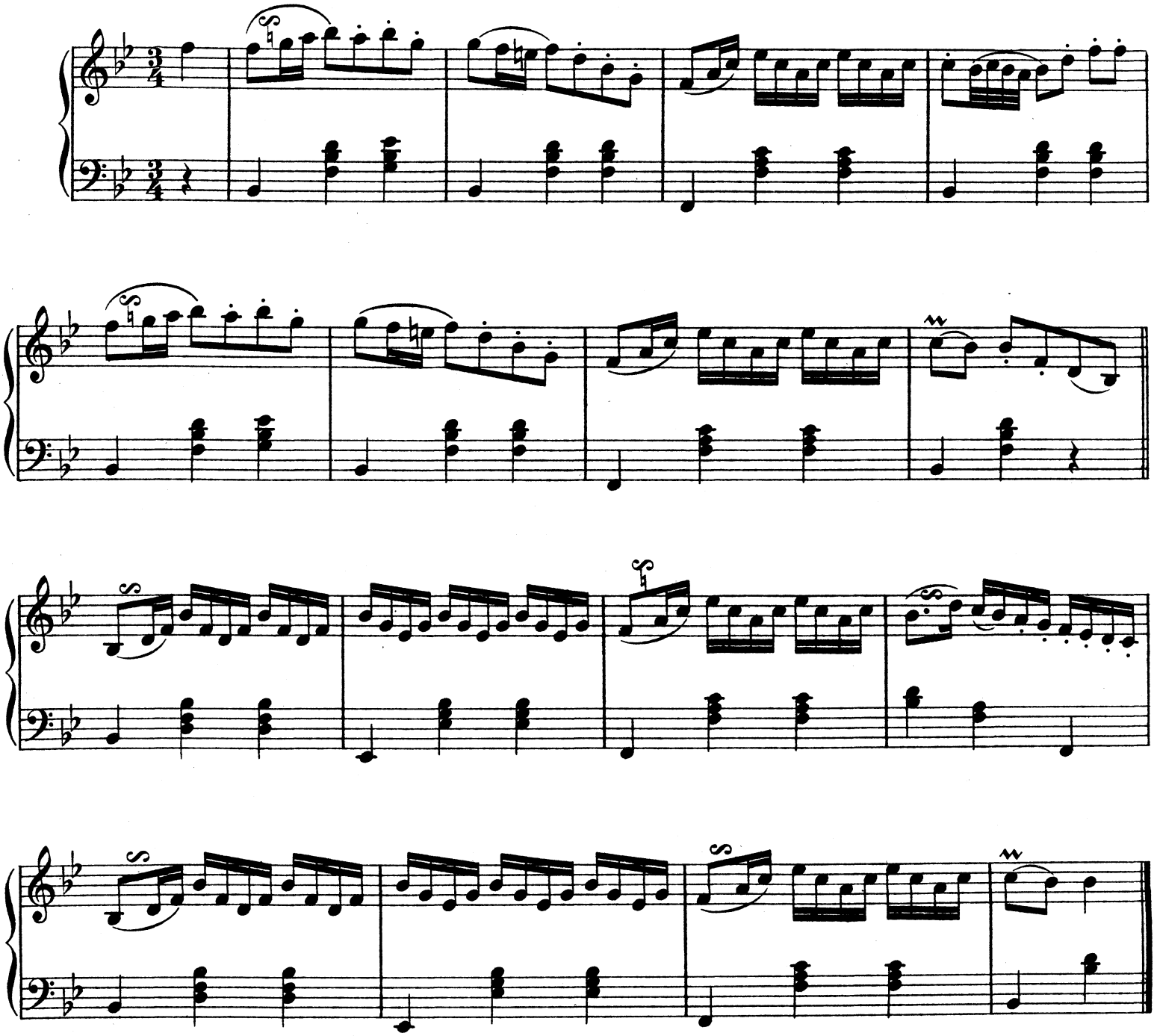

Halling.

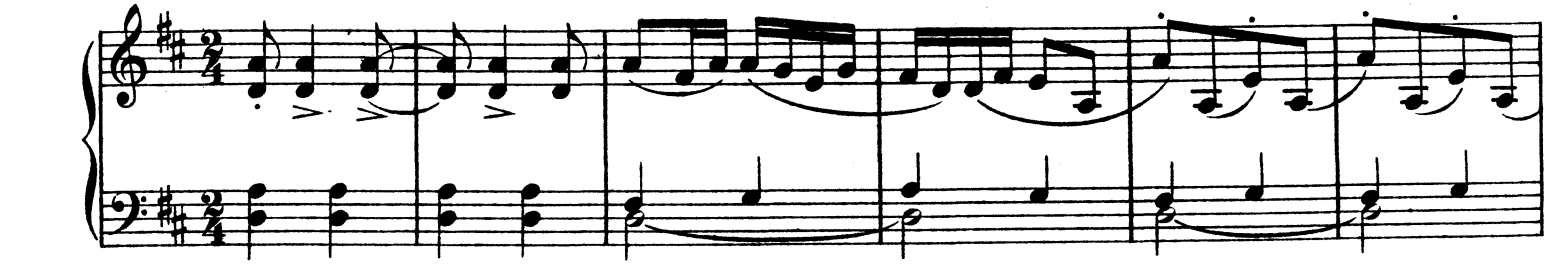

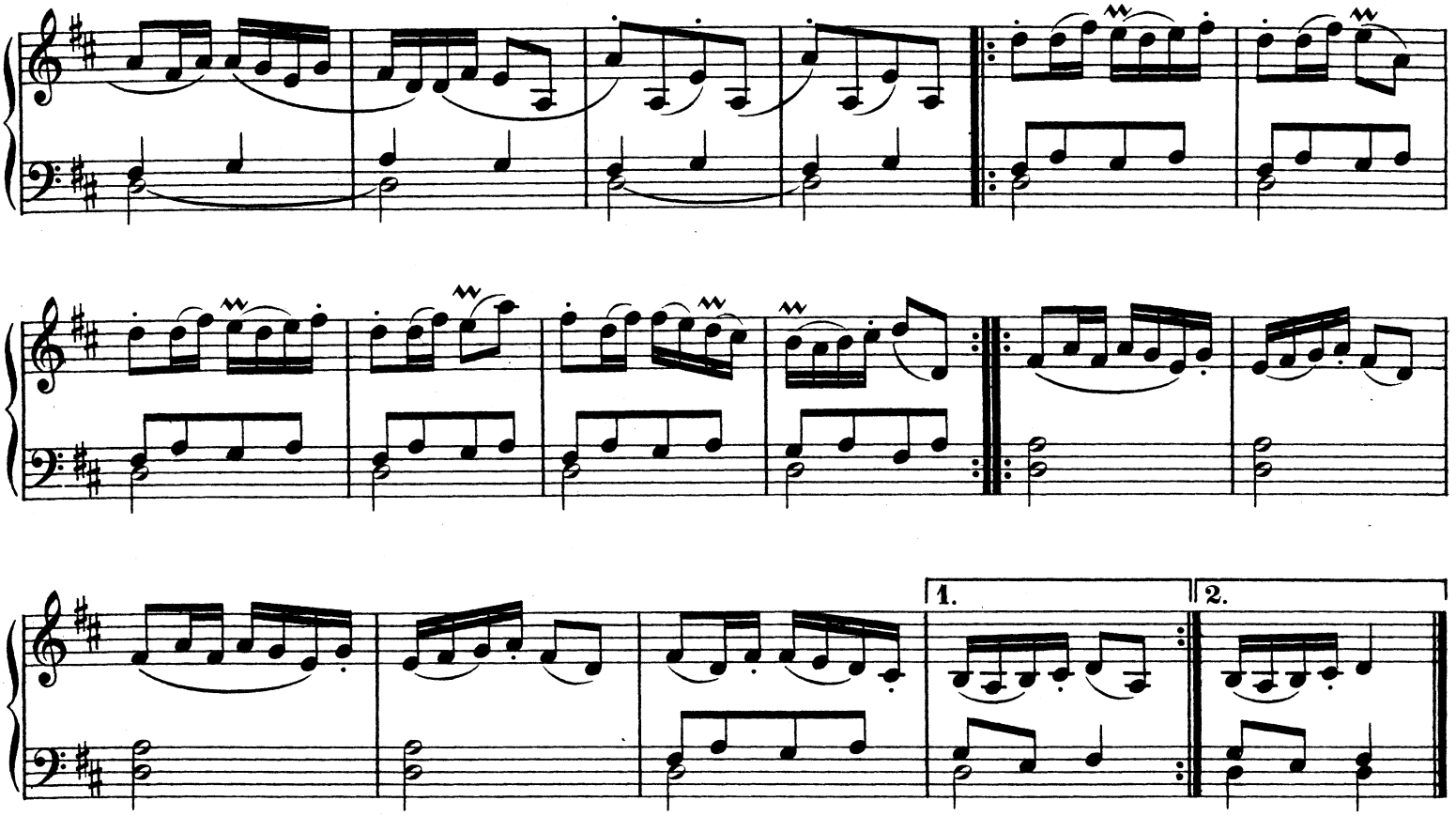
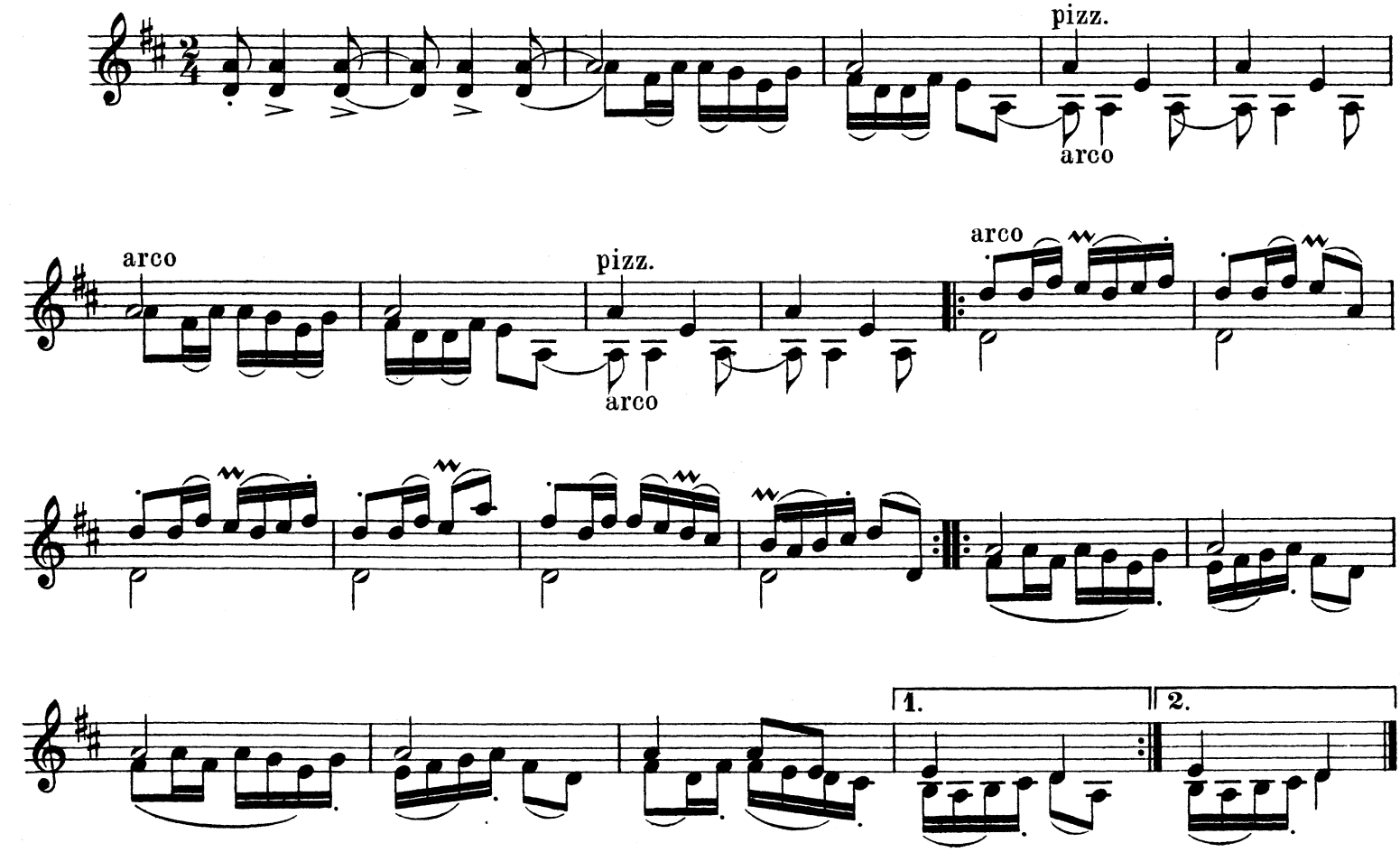
Densamma för Violin.